

Mrtvi kot

Domet

ALENKA PIRMAN

Nemščina zmore strniti v eni besedi, kar mi lahko le opisujemo. Ko govorimo o najslavnejših, največjih, najvplivnejših, najmočnejših ali najpriljubljenejših, ki so nas kdajkoli počastili s svojim obiskom ali nastopom, izgubljam besede. To je vendar Verweltung. Svet je prišel k nam in mi smo postali svetovni. In o tem smo se pogovarjali v graškem Forumu Stadtpark, ki letos obhaja 50-letnico delovanja.

Paviljon v parku "drugega največjega mesta" si je kot večnamenski kulturni center nabral precej kilometrine (literarna revija manuskripte ali fotografska Camera Austria, na primer, sta eni prestižnejših Forumovih blagovnih znamk, čeprav sta se v 90-ih osamosvojili), ki jo je izvirno ponazoril banket (skoraj) vseh nekdanjih predsednikov. Kramljali so v sosednji sobi, občinstvo pa je lahko ves čas "preklapljal" med programom v živo in neposrednim prenosom banketa. Gospodje so nato lepo počasi, eden za drugim, prišli na plano, nastopili z literariziranimi razmisleki in zavrteli čas. Kako civilizirano!

Organizatorji pa so se želeli izogniti domači samozadostnosti, zato so na simpozij povabili tudi nekaj ustvarjalcev iz sosednje države. Moja naloga je bila povedati, "kako narediti velike stvari v majhni državi". Le kje so me našli, mene, ki v teh težkih časih hodim po navdih k njim, na avstrijsko podeželje?! Kaj lahko povem sosedom? Naj si predstavljajo državo, ki sploh nima ustreznega razstavišča za pregledno razstavo svetovno znanega avtorja moje generacije. Državo, v kateri je Moderna galerija zaprta za nedoločen čas, muzej sodobne umetnosti pa ne obstaja, da o specializiranih knjižnicah in inštitutih sploh ne govorim. Kinodvor je zaprt, film pa načrtno zdesetkan. Ja, naj si predstavljajo državo, v kateri je ministrstvo za kulturo sovražno do sektorja, s katerim upravlja.

Morda je naša trenutna moč v pomanjkanju avtoritet. Institucije niso več, kar so bile. Vrhovna ustanova, ki je nekoč kanonizirala slovenske likovne umetnike, še nikoli ni bila tako obrobna. Projekt Gostimo Moderno galerijo! je mobilizacija brez primere podhranjeni posamezniki, društva in zavodi, ki delujejo na področju sodobne umetnosti, so ponudili prostor in termine strokovnjakom iz nacionalke, da bi vsaj za silo ohranili kontinuiteto delovanja. Solidarnost prikriva potrebo brez kanonizatorskih mašin ni odmeva in če ni odmeva, našega glasu nihče ne sliši. In potem ne moreš v svet, svet pa ne pride k tebi. V Gradcu je nezadovoljni umetnik Forumu očital, da preveč porabi zase in premalo za umetnike, ki naj bi jim vendar bil namenjen. Da je šlo v vseh teh letih 80 % sredstev za vzdrževanje prestiža in ne v produkcijo. Kako nespameten očitek! Institucije so vendar ojačevalci in domet stane (v manuskripte so avtorji zato pripravljani objavljati tudi zastoj). Na stotisoče umetnikov deluje po svetu, na polički zgodovine pa ni prostora za vse. Doslej so umetnike rangirale mašine in le majhnosti se lahko zahvalimo, da poznamo tudi dela slovenskih avtorjev, ki so jih te mašine samo oplazile. "Če bi lahko še enkrat izbiral," je izjavil Stane Jagodič, soustanovitelj Grupe Junij in samosvoj likovni ustvarjalec, "ne bi bil slovenski slikar". Bridko. Morda pa je razkroj hierarhij gojišče samoorganiziranih (oz. po Gržiničevi ekstremno organiziranih) skupin in posameznikov, ki bodo kulturno politiko le vzeli v svoje roke?

Avstrijski kolegi so praznovanje visokega jubileja izkoristili za "prevetritev zgodovine in prevpraševanje o aktualnih pozicijah". Obračunu s svetom bosta sledila še dva očiščevalna vikenda: Fašizem in kontinuiteta avantgarda kot nasprotnik? (16. novembra) in Ekonomija, patriarhat in politično (8. februarja 2009). Za obletnice mora biti človek v dobri kondiciji, nihče ne praznuje rad, če je malodušen. Morda je tako tudi z institucijami? Moderna galerija se je za svojo 60-letnico izpraznila in se čisto potihem spomnila nekdanjih praznovanj z dokumentarno razstavo v Mali galeriji. Držim pesti, da bo Galerija Škuc imela več moči oktobra bo namreč stara trideset let!

Razpis za generalnega direktorja zavoda za varstvo kulturne dediščine

Ministrstvo za kulturo je danes v uradnem listu in na svoji spletni strani objavilo javni razpis za delovno mesto generalnega direktorja Javnega zavoda RS za varstvo kulturne dediščine. Prijavijo se lahko kandidati z univerzitetno izobrazbo, k prijavi z življenjepisom pa morajo priložiti vizijo delovanja zavoda v prihodnjih petih letih.

Na razpis se lahko prijavijo kandidati, ki imajo univerzitetno izobrazbo s področja družboslovja, humanistike ali tehnike. Od kandidatov se med drugim zahteva tudi, da imajo najmanj deset let delovnih izkušenj, od tega najmanj pet let izkušenj pri vodenju dela, in poznajo področja dela zavoda. Kandidat mora k prijavi z življenjepisom priložiti vizijo delovanja zavoda v prihodnjih petih letih, ki vsebuje finančni, kadrovski in organizacijski vidik, izjavo o izpolnjevanju pogoja glede zahtevane izobrazbe, izjavo o aktivnem znanju slovenskega jezika, izjavo o znanju najmanj enega svetovnega jezika na višji ravni in izjavo o znanju najmanj enega svetovnega jezika na osnovni ravni.

Prijave naj kandidati pošljejo v štirinajstih dneh po objavi razpisa na naslov: Ministrstvo za kulturo, Maistrova 10, 1000 Ljubljana ali na elektronski naslov ministrstva. Minister za kulturo bo izbranega kandidata po predhodnem mnenju sveta in strokovnega sveta imenoval za generalnega direktorja javnega zavoda za obdobje petih let. (sta)

Razpis za upravitelja Stare elektrarne

Ministrstvo za kulturo je v uradnem listu in na svoji spletni strani objavilo javni ciljni razpis za izbor programskega upravitelja vadblišča Stara elektrarna-Elektro Ljubljana za obdobje 2009-2011. Ministrstvo bo z izbranim upraviteljem sklenilo pogodbo o programskem upravljanju in brezplačnem najemu prostorov z obveznostjo rednega vzdrževanja.

Na razpisu lahko kandidirajo nevladne in zasebne nepridobitne kulturne organizacij s statusom pravne osebe: društva, ustanove oziroma fundacije in druge nevladne organizacije ter zasebni nepridobitni zavodi, ki delujejo na razpisnih področjih. Okvirna vrednost razpisa, ki je odprt do 12. avgusta, znaša 450.000 evrov za celotno obdobje, so sporočili z ministrstva. (sta)

"Vrhunec kariere"

Na Brionih premiera Kaligule Alberta Camusa v režiji Tomaža Pandurja

Osma sezona gledališča Ulysses s slovenskimi ustvarjalci, režiserjem Tomažem Pandurjem in dramatikom Dušanom Jovanovičem (Robert Balen)

Sinoči je bila na Brionih premiera predstave Kaligula, po Camusovi dramski predlogi jo je na odder postavil **Tomaž Pandur**. Predstava je nastala v koprodukciji šestih ustanov, in sicer gledališča Ulysses, Pandur Teatra, gledališča Gavella, Ohridskega poletja, Mittelfesta in gledališča iz Budve, v Budvi je bila v začetku julija tudi predpremiera in Tomaž Pandur je takrat rekel: "To je moja življenjska predstava, vrhunec kariere." Vprašanja, ki so ustvarjalce posebej intrigirala, so naslednja: je bil Kaligula, tretji rimski cesar, res tako krvoloč, neusmiljen in krut, kot trdi zgodovina? Pandur s predstavo raziskuje zapise o Kaliguli in sumi v "zgodovinsko resnico".

Predstava se prične z monologom Kaligule (igra ga član Pandurjevega "stalnega ansambla" **Livio Bandurina**) o minljivosti življenja, nadaljuje pa se v bazenu - jezeru, delu scenografije iz zagrebške skupine Numen. "Voda predstavlja dve strani ogledala, v njej

se vidi odsev nas samih, luč pa ji daje potrebno globino", je izjavil Pandur. Dodal je, da Kaligula predstavlja potovanje duše skozi zgodovino in številne vojne vse do danes, ko je stanje bolj kaotično, kot je bilo kadar koli v zgodovini. Pandur je še dejal, da je Kaligula smiselno pripravljena ravno za odprti oder na Malih Brionih.

Kaligulino sestro igra **Dijana Vidušin**, v igralski ekipi so še **Sven Medvešek**, **Hrvoje Klobučar**, **Ozren Grabarič** in drugi. Dramaturgijo podpisuje **Livija Pandur**, kostume je dizajnirala **Angelina Atlagić**.

Ob Kaliguli je gledališče Ulysses, projekt igralca **Radeta Šerbedžije** in njegove žene **Lenke Udovički**, letos pripravilo še eno premiero, prav tako povezano s slovenskim ustvarjalcem, in sicer predstavo **Romeo** in Julija 1986 **Dušana Jovanovića** v režiji **Lenke Udovički**.

Pandurjevo predstavo si lahko ogledate na Brionih še danes, jutri, v ponedeljek in torek, premiera Jovanovičeve predstave pa bo v drugi polovici avgusta. Zagrebška premiera Kaligule v gledališču Gavella bo jeseni. (kr)

Ne površinska erotičnost

Znamenita Lady Chatterley po nekdanj razvpiti literarni predlogi D. H. Lawrencea je v najnovejši režiji Francozinje Pascale Ferran kar nekako brezčasna

UROŠ SMASEK

Pojavitev znamenite **Lady Chatterley** (2006) na velikih zaslonih pri nas kot najnovejšo filmsko verzijo nekdanj razvpite, tudi za škandalozno označevane literarne predloge angleškega pisatelja **D. H. Lawrencea** (1885 - 1930) ni obetala posebej veliko, čeprav je pričujoča stvaritev 48-letne francoske režiserke in soscenaristke **Pascale Ferran** že bila ovenčana kar s petimi tako imenovanimi francoskimi oskarji, se pravi, cezarji (za film v celoti, prirejani scenarij, žensko vlogo, kamero in kostumografijo).

K večjim pričakovanjem bi morda lahko prispevale vsaj napovedne navedbe Ferranove, češ da je v Franciji Lawrence podcenjen in da ga sploh ni poznala, medtem ko naj bi o njegovem **Ljubimcu lady Chatterley** prevladovala klišejske predstave, da je to precej zatohel erotični roman iz preteklosti, toda v bistvu naj bi bil preprosto najlepša ljubezenska zgodba, ki ni kot nekakšna pravljica s preprostimi rešitvami, ampak je vse skupaj bolj zapleteno in se po prvem spolnem stiku ljubimcev prave težave šele začnejo.

Pričakovanja niso bila posebna najbrž tudi zato, ker so sloves Lawrenceove zgodbe kot splošno znanega pojma že samo po naslovu (namreč sploh ne nujno prebrane!) v preteklih nekaj desetletjih zapacali nekateri predhodni

Marina Hands in Jean-Louis Coulloc'h kot pristno življenjska lady Chatterley in njen ljubimec (dokumentacija Cankarjevega doma)

filmi, ki so "igrali" kar bistveno preveč na površinsko erotičnost. A če bi domnevali, da bi si na podlagi omenjenega lahko ustvarilo pričakovanja zlasti nekoliko starejši občinstvo, pa bi tudi mlajše zlahka še skoraj prej poseglo po teh medijsko tako rekoč vsesplošno dosegljivih in vsaj navidez privlačnejših filmih kot pa po Lawrencevem izvirnem ustvarjanju.

A na srečo se je površinske ali pač površne oziroma že navidez atraktivne erotičnosti pričujoča nova filmska **Lady Chatterley** osvobodila, saj jo v realizaciji Ferranove bolj zaznamuje pristna življenjskost, tako da je že kar nekako brezčasna. Čeprav se "še zmerom" dogaja proti koncu 1. svetovne vojne oziroma proč od nje, na podeželju, kjer mlada žena s premožnim možem, toda invalidnim zaradi poškodb iz bojevanja, živi čustveno neizpolnjeno življenje, nakar postopno odkrije nepričakovano resnično in vzajemno ljubezen pri preprostemu logarju

moževnega posestva. A seveda je vprašanje, če ji(ma) bo usojena...

Za življenjskost in brezčasnost sta zaslužna tudi glavna igralca, ki zdalek nista lepota na prvi pogled, kakršna bi najbrž bila v filmu, ki bi "igral" na atraktivno erotičnost, temveč sta v svojih vlogah prepričljivo življenjska: v vlogi sprva navidez skoraj staromodno vase zaprte, a v bistvu zelo čutne naslovne junakinje je pravzaprav v najboljšem pomenu nadvse žensko delujoča 33-letna Francozinja **Marina Hands** (nagrada s cezarjem). v vlogi logarja, navidezno "divjaka", a dejansko prav tako čutnega ljubimca, pa **Jean-Louis Coulloc'h**. K življenjskosti prispeva še to, da je njuni ljubezni nekakšna vzporednica (oziroma njen simbol) živa, čutna, bohotna... narava (ovekovečil jo je direktor fotografije **Julien Hirsch**, prav tako nagrajen s cezarjem). Sicer pa je **Lady Chatterley** žal še eden od filmov, pri nas na ogled samo na eni prikazovalni kopiji hkrati.

Jaroslav Skrušny novi predsednik UO Prešernovega sklada

V četrtek je v sejni dvorani Ministrstva za kulturo potekala konstitutivna seja Upravnega odbora Prešernovega sklada, ki jo je sklical minister za kulturo dr. Vasko Simoniti.

Na seji se je prvič sestel Upravni odbor, ki ga je za dobo štirih let imenoval Državni zbor Republike Slovenije na svoji seji 28. maja 2008, v naslednji sestavi: **Lenka Bajželj**, **Veronika Breclj**, **dr. Ignacija Fridl-Jarc**, **Alešjan**, **Iztok Kovač**, **Milan Ljubič**,

Bine Matoh, **mag. Marko Mihevc**, **dr. Andrej Misson**, **Jaš Otrin**, **Marko Peljhan**, **Jaroslav Skrušny**, **Janez Suhadolc**, **dr. Nadja Zgonik** in **Matjaž Zupančič**.

Člani so za predsednika Upravnega odbora z večino glasov izvolili gospoda Jaroslava Skrušnyja. Sejo so nadaljevali z razpravo o možnih kandidatih za člane strokovnih komisij in nadaljnjem delu Upravnega odbora Prešernovega sklada. (kr)

Jaroslav Skrušny (Tit Košir)